

Verhalen geschreven door onze leden

● Tweederangs burgers

In onze huidige rechtsstaat is iedereen gelijk voor de wet. Dat was vroeger wel anders. In de zeventiende en achttiende eeuw telden alleen aanhangers van de Nederduits Gereformeerde Kerk volledig mee. Andersdenkenden mochten hun geloof niet in het openbaar belijden en hadden bovendien geen toegang tot openbare functies. Dat maakte hen in feite tot tweederangs burgers. Pas in 1795 is door de invoering van de godsdienstvrijheid aan deze toestand een eind gekomen.

In de achttiende eeuw kende Wageningen een flinke minderheid van katholieken. Omstreeks 20% van de bevolking was aanhanger van dit geloof. Zij beschikten wel over een kerk, maar die stond buiten de stad, op een terrein achter aan de Lawickse Allee, ter hoogte van de huidige Javastraat. Het katholieke godshuis had het uiterlijk van een boerenschuur, want het mocht er niet uitzien als een kerk. De bijgaande illustratie is dan ook van later datum, toen de ban op de bouw van katholieke kerken was opgeheven.

Wageningen telde destijds twee schutterijen, de Sint Joris- en de Sint Anthonieschutterij. Die twee militia's waren overwegend katholiek van samenstelling. In juli 1771, tijdens de jaarmarkt en de kermis, marcheerden de schutterijen zoals gewoonlijk door de stad. In dat jaar ging het er echter rumoerig aan toe. De schutters hadden zich niet ontzien om op de Markt en in de straten de trom te roeren en met de vaandels te zwaaien en herhaalden dat nog eens voor de huizen van sommige personen, waarbij zij 'hun snaphanen [geweren] afschoten en andere openbare en veel geruchtmakende vreugde bedreven'. Wetende dat de schutterijen overwegend uit katholieken bestonden, vatte het stadsbestuur deze gebeurtenissen als een bedreiging op. Het besloot het optrekken van de schutterijen tot nader order te verbieden. Bovendien zouden katholieke ambachtslieden die voor de stad werkten geen opdrachten meer krijgen. Ook het godsdienstig leven van de katholieken werd beperkt. Zo mocht er tijdens de katholieke eredienst niet meer gezongen worden en mochten gebedenboeken niet zichtbaar over straat meegenomen worden. Hoe streng deze bepalingen werden gehandhaafd is niet bekend. Er hebben zich in ieder geval tot 1795, toen de godsdienstvrijheid werd afgekondigd, geen incidenten meer voorgedaan. **Kees Gast**

Foto: *De rooms-katholieke pastorie en schuurkerk in 1829.*